

Aanmelding van een nieuwe standaard voor de 'pas toe of leg uit'-lijst

Voor dit type aanmelding geldt dat alle criteria van toepassing zijn en alle vragen beantwoord dienen te worden. U wordt als eerst gevraagd uw persoonsgegevens en de basisinformatie van de standaard te geven. Vervolgens dienen de criteriavragen beantwoord te worden. De criteria vallen uiteen in *criteria voor inbehandelname* en *inhoudelijke criteria*.

0. Persoonsgegevens indiener & relatie tot standaard

Deze gegevens worden door het Forum gebruikt om met u in contact te kunnen treden. De gegevens worden vertrouwelijk behandeld.

0.	Persoonsgegevens en relatie tot de standaard
0.1	Naam:
	...
0.2	Organisatie:
	Platform Linked Data Nederland
0.3	Functie:
	...
0.4	Telefoonnummer:
	...
0.5	E-mailadres
	...
0.6	Welke relatie bestaat er tussen uw organisatie en de standaard?
	Het platform Linked Data Nederland is een levendige community die kennis en ervaring deelt rond het maken, beheren en toepassen van Linked (Open) Data. Door de (technisch) inhoudelijke kennis in te zetten in toepassingscases levert het platform een innovatieve bijdrage aan toepassingen met Linked (Open) Data in Nederland. Het open en toegankelijke platform verbindt mensen uit overheid en bedrijfsleven, en biedt daarnaast hulpmiddelen om aan de slag te gaan met Linked Data. SKOS is een centraal element in de familie van Linked Data standaarden.
0.7	Zijn er (andere) overheidsorganisaties die de aanmelding van deze standaard ondersteunen?
	Nog niet. (W3C is bereid te ondersteunen maar de indiener wil eerst overleg met het Forum over de vraag of dit handig is. Daarnaast wordt verwacht dat de organisaties achter Platform Linked Data Nederland steun zullen verlenen.)

I. Basisinformatie aanmelding standaard

De basisinformatie van de standaard vormt de basis voor de toetsing tegen de criteria. Probeer hier zo volledig mogelijk in te zijn.

1.	Basisinformatie standaard(en) (In geval van een set van standaarden, meerdere malen invullen)
1.1	Volledige naam van de standaard
	Simple Knowledge Organization System
1.2	Verkorte naam van de standaard
	SKOS
1.3	Versie van de standaard, vaststellingsdatum en status
	W3C Recommendation 18 August 2009
1.4	Oudere en aanstaande versies van de standaard inclusief (verwachte) publicatiedata en ondersteuningsstatus
	<ul style="list-style-type: none"> • Een volledig overzicht van de historie: http://www.w3.org/2004/02/skos/history • Een vroege versie van de standard is de 2nd W3C Public Working Draft 2 November 2005. • De direct aan de huidige voorafgaande versie is W3C Proposed Recommendation 15 June 2009. • Er worden op dit moment geen nieuwe versies van de standaard verwacht. • De errata-notice is laatstelijk in 2013 vernieuwd (SKOS Simple Knowledge Organization System Reference Errata, 31-7-2013)
1.5	Naam en vindplaats specificatiedocument (bij voorkeur URL of bijvoegen bij aanmelding)
	SKOS Simple Knowledge Organization System Reference http://www.w3.org/TR/skos-reference
1.6	Naam van de standaardisatieorganisatie
	W3C
1.7	Kosten van deelname aan het standaardisatieproces (bijv. voor lidmaatschap)
	Kosteloos
1.8	Kosten voor het verkrijgen van het specificatiedocument
	Kosteloos
1.9	Andere standaarden die genoemd worden in het specificatiedocument van de standaard

	<ul style="list-style-type: none"> • OWL Web Ontology Language Reference (http://www.w3.org/TR/owl-ref) • Resource Description Framework (RDF): Concepts and Abstract Syntax (http://www.w3.org/TR/rdf-concepts/) • RDF/XML Syntax Specification (Revised) (http://www.w3.org/TR/rdf-syntax-grammar/) • RDF Vocabulary Description Language 1.0: RDF Schema (http://www.w3.org/TR/rdf-schema/) • SPARQL Query Language for RDF (http://www.w3.org/TR/rdf-sparql-query/) • Turtle - Terse RDF Triple Language (http://www.w3.org/TeamSubmission/turtle/) • XML Schema Part 2: Datatypes Second Edition (http://www.w3.org/TR/xmlschema-2/) • ISO 25964
1.10	Hoe werkt de standaard? (graag op een bondige en voor een buitenstaander duidelijke manier beschrijven hoe de standaard werkt en wat deze mogelijk maakt)
	<p>SKOS is een uitwisselbaar gegevensmodel voor het delen en linken van systemen voor kennisrepresentatie via het Web.</p> <p>Veel systemen voor kennisrepresentatie zijn gegrondvest op eenzelfde conceptueel kader. Voorbeelden zijn thesauri, taxonomieën, begrippenwoordenboeken, classificatieschema's en systemen voor trefwoordtoekenning. Ze worden vaak gebruikt in vergelijkbare applicaties. SKOS maakt de overeenkomstige structuurelementen expliciet volgens een generieke standaard. Doordat SKOS voortbouwt op de standaarden RDF, RDFS en OWL (zie hierboven) zijn de kennisrepresentaties bruikbaar voor computerprogramma's ("machine readable") en kunnen deze uitgewisseld worden tussen applicaties en gepubliceerd worden op het Web.</p> <p>Het gebruik van SKOS is belangrijk om de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennismanagement: actoren krijgen beter toegang tot begrippenapparaten binnen en buiten de eigen organisatie • Verbeterde ICT-ondersteuning: ICT-systemen kunnen direct gevoed worden met referentiegegevens uit thesauri in plaats van eigen set referentiegegevens te creëren • Verbeterde semantische interoperabiliteit bij gegevensuitwisseling: doordat begrippenapparaten van de diverse partijen betrokken bij gegevensuitwisseling bruikbaar zijn voor computers ("machine readable"), kunnen deze geanalyseerd, vergeleken en "vertaald" worden <p>SKOS bouwt voort op de Linked Data standaarden (RDF, RDFS, OWL). Naarmate de LD-standaarden breder toegepast worden en de hoeveelheid op LD-gebaseerde standaarden toeneemt, ontstaan er steeds meer toepassingsmogelijkheden voor SKOS-gebaseerde vocabulaires. SKOS-vocabulaires zullen in toenemende mate het hart vormen van semantische interoperabiliteit.</p>

2.	Toepassings- en werkingsgebied van opname
2.1	Wat is het beoogde functioneel toepassingsgebied voor de standaard?
	<p>De toepassing van SKOS is verplicht bij publicatie van een vocabulaire op het Web wanneer één of meerdere van de volgende punten van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het vocabulaire is een thesaurus voor het ontsluiten van content-items zoals bedoeld de standaard ISO 25964 • De publicatie heeft tot doel het jargon zoals gebruikt in een organisatie of domein te ontsluiten zodat derden de terminologie kunnen vergelijken met hun eigen terminologie ter verbetering van de interoperabiliteit in algemene zin <p>De toepassing van SKOS wordt aangemoedigd in alle andere gevallen waarin vocabulaires worden gepubliceerd en alle gevallen waarin ontologieën worden gedefinieerd die van</p>

	<p>niet-geformaliseerde waardelijsten ("authoritative lists")</p> <p>In brede zin is het toepassingsgebied van SKOS het beschikbaar maken van een Knowledge Organisation System (KOS). Onder het begrip KOS vallen begrippenwoordenboeken, classificatielijsten, definitielijsten, waardenlijsten, trefwoordtoekenningssystemen, thesauri, taxonomieën en andere systemen voor kennisrepresentatie.</p> <p>Deze vocabulaires worden vaak gebruikt voor kennismanagement en kennisontsluiting, en zijn als zodanig te vinden op Websites die grote hoeveelheden content beschikbaar maken.</p> <p>Een interessant geval wordt gevormd door waardelijsten. Zulke vocabulaires zijn vaak onderdeel van een interoperabiliteitsstandaard. Een voorbeeld is de waardelijst voor mogelijke waarden van het attribuut "economische activiteit" van een geregistreerde organisatie, zoals in het voorbeeld van het Registered Organization Vocabulary (ROV, zie het antwoord op vraag III.1.1.4). Voor nieuwe interoperabiliteitsstandaarden geldt dan ook dat deze in toenemende mate op SKOS gebaseerd zullen worden.</p> <p>SKOS dwingt NIET af dat elke waardelijst gepubliceerd wordt volgens SKOS. Alleen wanneer een organisatie een waardelijst wenst te beschouwen als een KOS, en alleen wanneer de organisatie deze als een KOS beschikbaar wil maken op het Web (hetzij binnen de eigen organisatie of het WWW), kan gebruik van de standaard aangeraden worden volgens het "pas toe of leg uit"-principe.</p> <p>Een specifiek voorbeeld van de wijze waarop SKOS kan bijdragen aan het beter gebruik van waardelijsten in een bestaande interoperabiliteitsstandaard, zonder impact op de standaard zelf, is het initiatief van de Oostenrijkse Geologische Dienst om de INSPIRE-waardelijsten als een KOS beschikbaar te maken, volgens de SKOS-standaard. Zie III.1.2.3.</p> <p>SKOS is ook geen concurrerende standaard in relatie tot OWL. Het referentiedocument legt dat in detail en met grote precisie uit. Kort gezegd komt het erop neer dat waardenlijsten in OWL onderdeel zijn van een geformaliseerd kennisstelsel, terwijl SKOS van toepassing is op niet-geformaliseerde kennisstelsels.</p>
2.2	<p>Wat is het beoogde organisatorisch werkingsgebied voor de standaard? (<i>hoeft alleen ingevuld te worden als de standaard op de 'pas toe of leg uit' -lijst is opgenomen</i>)</p>
	<p>Het beoogde organisatorische werkingsgebied voor de standaard is zeer breed. Bijna alle Nederlandse overheidsorganisaties maken gebruik van metadata om hun producten en diensten vindbaar te maken. Al deze organisaties kennen begrippenwoordenboeken, classificatielijsten, definitielijsten, trefwoordtoekenningssystemen, thesauri, taxonomieën en andere kennisrepresentaties en wisselen informatie uit waarbij van deze kennis gebruik gemaakt wordt.</p>

II. Criteria voor inbehandelname

De criteria voor inbehandelname worden gebruikt tijdens de intake om te bepalen of een aanmelding correct is en binnen de scope van de lijsten valt. U kunt voor het beantwoorden van deze vraag de tekstvlakken bij de betreffende criteriavragen gebruiken.

Criteria: De aanmelding is correct en valt binnen scope van de lijsten, d.w.z. de standaard:

- Is toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen en met (semi-)overheidsorganisaties;
- Draagt binnen het beoogde opnamegebied substantieel bij aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid;
- Is niet reeds wettelijke verplicht.

1.	Valt de aangemelde standaard binnen de scope van de lijsten?
1.1	Is de standaard toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi-) overheidsorganisaties en bedrijven, tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers of tussen (semi-)overheidsorganisaties onderling?
	Ja. De standaard is specifiek voor bedoeld om elektronische gegevensuitwisseling te verbeteren voor die gevallen waarin het gegevensmodel geen geformaliseerd kennismodel is in de zin van OWL. Bijvoorbeeld: in alle gevallen van informatie-uitwisseling tussen partijen waarbij afspraken gemaakt worden over waardenlijsten heeft de standaard heeft de standaard een duidelijke toegevoegde waarde. SKOS staat op de Comply or Explain lijst van de Britse overheid: http://www.w3.org/2012/04/openstandards
1.2	Is het beoogde functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied van de standaard, voldoende breed om substantieel bij te dragen aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid?
	Ja. De standaard biedt toegevoegde waarde op het gebied van semantische interoperabiliteit. De standaard wordt zeer breed gebruikt, zowel op Europees als op mondiaal niveau.
1.3	Is het zinvol de standaard op te nemen, gezien het feit dat deze niet al wettelijk verplicht is voor het beoogde functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied?
	Ja.

III. Inhoudelijke criteria

De inhoudelijke criteria worden gebruikt voor het expertonderzoek om te adviseren over het al dan niet opnemen van de standaard op één van de lijsten. U kunt voor het beantwoorden van deze vragen de tekstvlakken bij de betreffende criteriavragen gebruiken. De vragen dienen beantwoord te worden met Ja, Nee of Onbekend en altijd te worden voorzien van een toelichting op het antwoord.

III. Inhoudelijke criteria

1. Inhoudelijk criterium: Toegevoegde waarde

Criterium: De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

Vragen:

1.1	Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?
1.1.1	Kan de standaard naast of in combinatie met reeds opgenomen standaarden worden toegepast (d.w.z. de standaard conflicteert niet met reeds opgenomen standaarden)?
	Ja. Er is geen sprake van conflicten met reeds opgenomen standaarden. Voor standaarden die waardelijsten bevatten, zoals INSPIRE, SMEF en SBR, geldt dat toepassing van SKOS een ondersteunende werking heeft. Zie III.1.2.3.
1.1.2	Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven reeds opgenomen standaarden met een overlappend functioneel toepassings- en organisatorisch werkingsgebied? <i>(Dit kan ook om een nieuwe versie van dezelfde standaard gaan.)</i>

	Ja. Er zijn geen standaarden opgenomen met een overlappend werkingsgebied.
1.1.3	Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven bestaande concurrerende standaarden die in aanmerking zouden kunnen komen voor opname?
	<p>Ja. De standaard overlapt met ISO 25964, die echter alleen op conceptueel niveau van toepassing is en dus niet op zichzelf leidt tot beschikbaarheid op een voor computers bruikbare manier.</p> <p>SKOS is ook geen concurrerende standaard in relatie tot OWL. Het referentiedocument legt dat in detail en met grote precisie uit. Kort gezegd komt het erop neer dat vocabulaires in OWL onderdeel zijn van een geformaliseerd kennissysteem, terwijl SKOS van toepassing is op niet-geformaliseerde kennissystemen. OWL en SKOS sluiten naadloos op elkaar aan.</p>
1.1.4	Is de standaard een internationale standaard of sluit de standaard aan bij relevante internationale standaarden?
	<p>Ja. De standaard maakt deel uit van de brede familie standaarden die door W3C beheerd wordt en dus wereldwijd toepasbaar zijn.</p> <p>SKOS bouwt voort op de Linked Data standaarden (RDF, RDFS, OWL). Naarmate de LD-standaarden breder toegepast worden en de hoeveelheid op LD-gebaseerde standaarden toeneemt, ontstaan er steeds meer toepassingsmogelijkheden voor SKOS-gebaseerde vocabulaires. SKOS-vocabulaires zullen in toenemende mate het hart vormen van semantische interoperabiliteit.</p> <p>Op EU-niveau is het gebruik van SKOS een voorwaarde om te kunnen voldoen aan bijvoorbeeld de semantische standaarden uit het ISA-programma (Interoperability Solutions for European Public Administrations). Voorbeelden zijn Registered Organisation Vocabulary (ROV), Asset Description Metadata Schema (ADMS) en Application Profile for Data Portals in Europe (DCAT-AP). Het Publication Office van de Europese Commissie publiceert een groot aantal waardenlijsten in SKOS met omschrijvingen in 23 talen, zie http://publications.europa.eu/mdr/authority/</p> <p>Het gebruik van SKOS is zeer wijdverbreid, zowel binnen als buiten Europa, en zowel binnen overheden als in de commerciële wereld.</p> <p>Het is verder van groot belang te onderkennen dat SKOS een aanvulling is op RDF, RDFS en OWL en daar op voortbouwt. Het is dus niet zo dat opname van SKOS op de PTOLU-lijst het gebruik van SKOS zou afdwingen waar het gebruik RDF, RDFS en OWL zonder toepassing van SKOS meer voor de hand zou liggen. SKOS is specifiek bedoeld voor het in "machine-readable" vorm beschikbaar maken van een KOS, niet om willekeurige welke ontologie in vast te leggen. Het SKOS-referentiedocument adresseert dit punt expliciet in de Preambule aan de hand van voorbeelden.</p>
1.1.5	Draagt de standaard voldoende bij aan interoperabiliteit zonder dat aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk zijn?
	Ja. Er zijn geen aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk voor het effectief inzetten van SKOS.

III. Inhoudelijke criteria: 1. Toegevoegde waarde (vervolg)

1.2	Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?
1.2.1	Draagt de adoptie van de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant interoperabiliteitsprobleem?
	<p>Ja. Het publiceren van thesauri en taxonomieën door overheidsorganisaties gebeurt thans vaak in de vorm van documenten die niet bruikbaar zijn in computerprogramma's. Zo wordt de SBI-lijst, dat is de classificatielijst van economische activiteiten, door de Kamer van Koophandel gepubliceerd in de vorm van een PDF-document. Voor applicaties die dit vocabulaire gebruiken dient dan een digitale tabel gemaakt te worden met de elementen uit de SBI-lijst. Soms zijn dergelijke vocabulaires beschikbaar in een XML-formaat die geen semantische standaard volgt. Om deze bruikbaar te maken moet een conversie uitgevoerd worden. Een voorbeeld is de Justitiethesaurus van het WODC</p> <p>Een voorbeeld dat elders in dit document genoemd wordt is de Justitiethesaurus van het WODC. Deze wordt uitgewisseld met de Politieacademie en met de Raad voor de Kinderbescherming. Het uitwisselingsformaat is niet SKOS maar een proprietary format van een CMS-leverancier. Alleen organisaties met een CMS van deze leverancier kunnen de thesaurus hergebruiken. Dat is een verspilling van publieke middelen. Zoals uiteengezet bij de beschrijving van het functioneel toepassingsgebied zou adoptie van de standaard in de PTOLU-lijst dergelijke verspilling in de toekomst voorkomen.</p> <p>Het gebruik van SKOS ondersteunt de volgende doelstellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennismanagement: actoren krijgen beter toegang tot begrippenapparaten binnen en buiten de eigen organisatie • Verbeterde ICT-ondersteuning: ICT-systemen kunnen direct gevoed worden met referentiegegevens uit thesauri in plaats van eigen set referentiegegevens te creëren • Verbeterde semantische interoperabiliteit bij gegevensuitwisseling: doordat begrippenapparaten van de diverse partijen betrokken bij gegevensuitwisseling bruikbaar zijn voor computers ("machine readable"), kunnen deze geanalyseerd, vergeleken en "vertaald" worden
1.2.2	Draagt de standaard bij aan het voorkomen van een vendor lock-in (leveranciersafhankelijkheid)?
	<p>Ja. In de huidige situatie worden systemen voor kennisrepresentatie veelal beschikbaar gemaakt volgens leveranciers-specifieke formaten.</p> <p>Een voorbeeld dat elders in dit document genoemd wordt is de Justitiethesaurus van het WODC. Deze wordt uitgewisseld met de Politieacademie en met de Raad voor de Kinderbescherming. Het uitwisselingsformaat is niet SKOS maar een proprietary format van een CMS-leverancier. Alleen organisaties met een CMS van deze leverancier kunnen de thesaurus hergebruiken. Organisaties in het domein die geen gebruik maken van een CMS van deze leverancier kunnen de thesaurus niet gebruiken en moeten dus zelf investeren in het maken van een thesaurus, of de thesaurus overtypen. Dat is een verspilling van publieke middelen. Zoals uiteengezet bij de beschrijving van het functioneel toepassingsgebied zou adoptie van de standaard in de PTOLU-lijst dergelijke verspilling in de toekomst voorkomen.</p>
1.2.3	Wegen de overheidsbrede en maatschappelijke baten voor de informatievoorziening en de bedrijfsvoering op tegen de kosten?

Ja. De invoering van SKOS is zeer laagdrempelig. Er zijn vele tools beschikbaar, zowel gratis in het Open Source domein als in het commerciële domein. Een overzicht van tools is te vinden in Wikipedia:

http://en.wikipedia.org/wiki/Simple_Knowledge_Organization_System

Voor nieuw op te stellen interoperabiliteitsstandaarden geldt dat het van belang is om het gebruik van SKOS daarin zoveel mogelijk te bevorderen. Zo kan optimaal aangesloten worden op Europese en wereldwijde semantische standaarden, zoals de semantische standaarden uit het ISA-programma (Interoperability Solutions for European Public Administrations) (zie het antwoord op vraag 1.1.4).

Voor bestaande interoperabiliteitsstandaarden zoals SETU, StUF en XBRL geldt dat deze ongemoeid gelaten kunnen worden. Wel is het mogelijk mbv SKOS op laagdrempelige wijze, zonder ook maar iets aan de standaarden zelf te wijzigen, een begrippenwoordenboek te publiceren dat waardenlijsten en andere (deel-)vocabulary's die binnen de standaard worden gebruikt verklaart en eventueel vertaalt naar andere (Europese) talen. Op termijn kan een dergelijk op SKOS-gebaseerd begrippenwoordenboek de leverancier worden van waardenlijsten binnen de standaard in kwestie. Kortom, voor bestaande standaarden levert de introductie van SKOS geen kosten op, wel mogelijkheden voor een stapsgewijze migratie op de lange termijn.

Een praktijkvoorbeeld van hoe dit werkt is het initiatief van de Oostenrijkse geologische dienst. De INSPIRE-standaard stelt het gebruik van een groot aantal waardenlijsten verplicht. Deze waardenlijsten zijn primair beschikbaar in PDF, dus als ongestructureerde tekst. Applicaties die de standaard toepassen worden geacht de waardenlijsten te implementeren. De Oostenrijkse geologische dienst heeft een SKOS-gebaseerde thesaurus gepubliceerd waarin de waardenlijsten opgenomen zijn, met definities, verklarende tekst en vertalingen naar termen die binnen het Oostenrijkse werkveld gebruikelijk zijn. Zie <http://resource.geolba.ac.at>. Applicaties kunnen de waardenlijsten direct toepassen. Gebruikers krijgen bruikbare informatie over betekenis en gebruik. De termen kunnen gelinked worden aan termen in andere (SKOS-gebaseerde) thesauri op het Web. Op deze wijze kan de invoering van SKOS het gebruik van bestaande standaarden voor interoperabiliteit ondersteunen en daardoor van toegevoegde waarde zijn.

Inmiddels heeft de organisatie die INSPIRE beheert ervoor gekozen om de waardenlijsten zelf eveneens in SKOS te publiceren. Zie <http://inspire.ec.europa.eu/codelist/>. De nu volgende stap is dat Oostenrijkse en de autoritatieve lijst gelinked worden. De Oostenrijkse geologische dienst is deze stap thans aan het voorbereiden.

Voor bestaande thesauri en begrippenwoordenboeken op het Web geldt dat deze ongemoeid kunnen blijven. Wel zal de introductie van SKOS op de "Pas Toe of Leg Uit Lijst" bevorderen dat nieuwe thesauri en begrippenwoordenboeken volgens SKOS opgezet worden. Ook zal dit bevorderen dat bestaande thesauri en begrippenwoorden op de langere termijn stap voor stap gemigreerd zullen worden naar SKOS. Een goed moment om een dergelijke stap zonder extra kosten te maken is de introductie van een nieuw Content Management Systeem voor de Website die de thesaurus of het woordenboek publiceert. Wanneer van het CMS geeist wordt dat deze SKOS ondersteunt kan de migratie eenvoudig uitgevoerd worden. Een voorbeeld dat elders in dit document genoemd wordt is de Justitiethesaurus van het WODC. Deze wordt uitgewisseld met de Politieacademie en met de Raad voor de Kinderbescherming. Het uitwisselingsformaat is niet SKOS maar een proprietary format van een CMS-leverancier. Alleen organisaties met een CMS van deze leverancier kunnen de thesaurus hergebruiken. Dat is een verspilling van publieke middelen. Zoals uiteengezet bij de beschrijving van het functioneel toepassingsgebied zou adoptie van de standaard in de PTOLU-lijst dergelijke verspilling in de toekomst voorkomen.

Zoals eerder uiteengezet: SKOS dwingt NIET af dat elk vocabulaire gepubliceerd wordt volgens SKOS. Alleen wanneer een organisatie een vocabulaire wenst te beschouwen als een KOS, en alleen wanneer de organisatie deze als een KOS beschikbaar wil maken op het Web (hetzij binnen de eigen organisatie of het WWW), kan gebruik van de standaard

	aangeraden worden volgens het "pas toe of leg uit"-principe.
1.2.4	Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?
	Ja. SKOS wordt gebruikt om openbare gegevens te publiceren. De betreffende tools voegen geen significante "attack surfaces" toe.
1.2.5	Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?
	Ja. SKOS wordt in de meeste gevallen gebruikt om openbare gegevens te publiceren.

2. Inhoudelijk criterium: Open standaardisatieproces

Criterium: De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

Vragen:

2.1	Is de documentatie voor eenieder drempelvrij beschikbaar?
2.1.1	Is het specificatiedocument beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?
	Nee. Het specificatiedocument is gratis beschikbaar: http://www.w3.org/TR/skos-reference
2.1.2	Is de documentatie over het ontwikkel- en beheerproces (bijv. het voorlopige specificatiedocument, notulen en beschrijving besluitvormingsprocedure) beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?
	Ja. Deelname aan het beheerproces is kosteloos. Zie http://www.w3.org/2004/02/skos/

2.2	Is het intellectuele eigendomsrecht voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is
2.2.1	Stelt de standaardisatieorganisatie het intellectueel eigendomsrecht op de standaard m.b.t. bijvoorbeeld eventuele patenten- onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar?
	Ja, het is een openbare W3C-standaard in het publieke domein.

2.2.2	Garandeert de standaardisatieorganisatie dat partijen die bijdragen aan de ontwikkeling van de standaard hun intellectueel eigendomsrecht onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar stellen?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development

2.3	Is de inspraak van eenieder in voldoende mate geborgd?
2.3.1	Is het besluitvormingsproces toegankelijk voor alle belanghebbenden (bijv. gebruikers, leveranciers, adviseurs, wetenschappers)?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.3.2	Vindt besluitvorming plaats op een wijze die zoveel mogelijk recht doet aan de verschillende belangen?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.3.3	Kan een belanghebbende formeel bezwaar aantekenen tegen de gevolgde procedure?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development

III. 2. Inhoudelijk criterium: Open standaardisatieproces (vervolg)

Let op: ook de grijs gemarkeerde vragen dienen positief beantwoord te worden wil een organisatie in aanmerking komen voor de status uitstekend beheerproces.

2.3.4	Organiseert de standaardisatieorganisatie regelmatig overleggen met belanghebbenden over doorontwikkeling en beheer van de standaard?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.3.5	Organiseert de standaardisatieorganisatie een publieke consultatie voordat (een nieuwe versie van) de standaard wordt vastgesteld? Zie ook bijlage 3 uit de toetsingsprocedure en criteria.
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development

2.4	Is de standaardisatieorganisatie onafhankelijk en duurzaam?
2.4.1	Is de ontwikkeling en het beheer van de standaard belegd bij een onafhankelijke non-profit standaardisatieorganisatie?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.4.2	Is de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar gegarandeerd?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development

--	--

2.5	Is het (versie) beheer van de standaard goed geregeld?
2.5.1	Heeft de standaardisatieorganisatie gepubliceerd beleid met betrekking tot versiebeheer van de standaard? (met o.a. aandacht voor migratie van gebruikers)
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.5.2	Is het standaardisatieproces van de standaardisatieorganisatie zodanig goed geregeld dat het Forum zich kan onthouden van aanvullende toetsing bij de aanmelding van een nieuwe versie van de standaard?
	Ja, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/development
2.5.3	Is het belang van de Nederlandse overheid voldoende geborgd bij de ontwikkeling en het beheer van de standaard?
	Ja. De Nederlandse overheid kan desgewenst kosteloos participeren in het beheer van de standaard.
2.5.4	Is de vertegenwoordiging van belanghebbenden bij het beheer van de standaard een goede representatie van het werkingsgebied en functioneel toepassingsgebied van de standaard?
	Ja. De leden van de werkgroep die de standaard heeft opgesteld zijn opgesomd in: http://www.w3.org/2006/07/SWD/ . Het beheer wordt geregeld door de W3C zelf.

III. Inhoudelijke criteria

3. Inhoudelijk criterium: Draagvlak

Criterium: Aanbieders en gebruikers hebben voldoende positieve ervaring met de standaard.

Vragen:

3.1	Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?
3.1.1	Bieden meerdere leveranciers ondersteuning voor de standaard?
	Ja, zie de lijst op http://www.w3.org/2001/sw/wiki/SKOS en http://en.wikipedia.org/wiki/Simple_Knowledge_Organization_System
3.1.2	Kan een gebruiker de conformiteit van de implementatie van de standaard (laten) toetsen?
	Ja, er zijn validatieservices beschikbaar, zie http://www.w3.org/2004/02/skos/validation

3.2	Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?
3.2.1	Wordt de aangemelde versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?
	Ja, de standaard wordt breed gedragen. Voorbeelden van SKOS thesauri gepubliceerd door publieke organisaties binnen de Nederlandse overheid: <ul style="list-style-type: none"> • OWMS (http://standaarden.overheid.nl/owms/4.0/doc/waardelijsten) • Thesaurus voor Zorg en Welzijn (http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/diensten%20trefwoorden.htm)

	<ul style="list-style-type: none"> • Thesaurus van Brandweer Nederland (in opbouw) • Instituut voor Beeld en Geluid • Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed • Stichting Bibliotheken <p>Voorbeelden van SKOS-thesauri gepubliceerd door publieke organisaties binnen de (semi-)overheid buiten Nederland:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EuroVoc (http://eurovoc.europa.eu/) • AGROVOC (http://aims.fao.org/agrovoc) • GEMET (http://www.eionet.europa.eu/gemet/en/themes/) • SWED (http://www.tdwg.org/biodiv-networks/networks-database/view-project/37/) • http://publications.europa.eu/mdr/authority/ • http://inspire.ec.europa.eu/codelist/ • Library of Congress Subject Headings (http://www.loc.gov/aba/) • GeoNames (http://www.geonames.org/) • Geologische Bundesanstalt (http://resource.geolba.ac.at/) • European Innovation Partnerships (Europese Commissie) (http://ec.europa.eu/environment/water/innovationpartnership/) • Centre for Ecology and Hydrology (http://www.ceh.ac.uk/) • Renewable energy and energy efficiency partnership (REEEP) (http://www.reeep.org/) • Art and Architecture Thesaurus (http://www.getty.edu/research/tools/vocabularies/aat/) • British Museum, Staatliche Museen zu Berlin, e.v.a <p>SKOS staat op de Comply or Explain lijst van de Britse overheid: http://www.w3.org/2012/04/openstandards</p> <p>Voorbeelden van SKOS-thesauri gepubliceerd door commerciële organisaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • WKD Arbeitsrechtthesaurus & Gerichtsthesaurus (http://vocabulary.wolterskluwer.de/) • Roche • Health Direct Australia • Biogen IDEC • Daimler • Credit Suisse • Pearson • The Pokémon Company
3.2.2	Wordt een vorige versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?
	Nee
3.2.3	Is de aangemelde versie backwards compatible met eerdere versies van de standaard?
	Nvt
3.2.4	<p>Zijn er voldoende positieve signalen over toekomstige gebruik van de standaard door (semi-)overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en burgers?</p> <p>Ja. Het aantal SKOS-thesauri op het Web neemt snel toe, zoals hierboven bij vraag 3.2.1 uiteengezet. Het is bovendien een standaard waarop voortgebouwd wordt door een groeiende set standaarden die interoperabiliteit tussen overheden regelen op Europees niveau (zie http://ec.europa.eu/isa)</p> <p>SKOS staat op de Comply or Explain lijst van de Britse overheid: http://www.w3.org/2012/04/openstandards</p>

III. Inhoudelijke criteria

4. Inhoudelijk criterium: Opname bevordert adoptie

Criterium: De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Toelichting lijsten:

- a. Met de lijsten wil het College de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (open standaardisatieproces, toegevoegde waarde, draagvlak);
- b. Met de 'pas toe of leg uit'-lijst beoogt het College dit soort standaarden verplichten als:
  1. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
  2. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren o.b.v. het 'PToLU; -regime. (functie=stimuleren).
- c. Met de lijst met gangbare standaarden beoogt het College dit soort standaarden aan te bevelen als:
  1. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;
  2. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen. (functie=informeren)

Vragen:

4.1	Opname op de lijst bevordert de adoptie van de standaard.
4.1.1	Is de "pas toe of leg uit"-lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?
	Ja. SKOS en de familie van standaarden waar SKOS deel van uitmaakt is nog maar weinig bekend binnen de Nederlandse overheid. Opname in de "pas toe of leg uit"-lijst zal een belangrijke stimulans zijn om deze kennisachterstand in te lopen. Adoptie van de standaard is niet moeilijk en hoeft niet veel te kosten, zoals uiteengezet in het antwoord op vraag 1.2.3). Adoptie zal de bekendheid van de standaard vergroten en het bewustwordingsproces met betrekking tot de noodzaak van semantische interoperabiliteit versnellen. Ook voorkomt adoptie onbedoelde afwijkende keuzes.
4.1.2	Is de lijst met gangbare open standaarden het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?
	Nee, dit ontbeert het effect van "stok achter de deur".

Verzending

Als u het aanmeldingsformulier zo volledig mogelijk heeft ingevuld, dan kunt u deze als bijlage versturen naar forumstandaardisatie@logius.nl

Gebruikt u dan als onderwerp: "Aanmelding standaard".

Na ontvangst van het formulier ontvangt u binnen 5 dagen een ontvangstbevestiging per e-mail.

Bedankt voor uw aanmelding.